

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ЕКСПЕРТІВ З ОСВІТИ В НІМЕЦЬКОМОВНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В статті розглядається зміст магістерських курсів «Розвиток школи та забезпечення якості» (Вільний університет м. Берлін) та «Розвиток школи» (Педагогічні вищі школи м. Вейнгартен, Форарльберг, Санкт-Галлен, Шаффхаузен, Тургау). З'ясовано, що зміст вищезазначених курсів охоплює такі аспекти: основні принципи, форми та методи управління освітніми організаціями; основи розвитку освітньої установи та персоналу (моделі забезпечення якості, поняття розвитку персоналу); основи педагогічної експертизи (стандарти, шанси та ризики, а також планування експертизи); основи консультування.

Ключові слова: експертиза; експерт з освіти; емпіричні методи; консультування; магістерський курс; магістерська робота; освітній менеджмент; проект; розвиток освітнього процесу; розвиток школи.

Вступ. Проблема якості освіти є однією з ключових для системи освіти будь-якої країни. Німецькомовні країни Європейського Союзу (Німеччина, Австрія та Швейцарія) не є виключенням. З кінця 1990-х років в цих країнах почали відбуватися зміни механізмів державного регулювання в галузі освіти. Ці зміни були обумовлені низькими результатами учнів Німеччини, Австрії та Швейцарії, які вони продемонстрували під час міжнародної програми з оцінки рівня функціональної грамотності PISA. У зв'язку з цим були запроваджені освітні стандарти та система забезпечення якості й експертизи. Перед особами, які

працюють в галузі освіти, висуваються нові завдання: співпраця вчителів; розробка навчальних програм та програм шкіл; модерація та керівництво засіданнями команд й конференціями; розробка концепцій експертизи освітніх та шкільних інновацій. Від вчителів вимагають вміння розуміти та інтерпретувати процес та результати досліджень освіти. У цьому контексті виникає потреба у фахівцях, які здатні ініціювати, супроводжувати та оцінювати процеси розвитку школи та інших освітніх установ з метою покращення їхньої якості.

Проблемі підготовки експертів з освіти в Німеччині, Австрії та Швейцарії присвятили свої роботи Г. Г. Рольфф (H. G. Rolff), Г. Альтріхтер (H. Altrichter), К. Мааг Меркі (K. Maag Merki), Г. Г. Хольтапперс (H. G. Holtappers), К. Мюльбауер (K. Mühlbauer).

Мета статті – дослідити зміст підготовки експертів з освіти в німецькомовних країнах Європейського Союзу (Німеччині, Австрії та Швейцарії).

Факультет педагогіки та психології (Erziehungswissenschaft und Psychologie) Вільного університету м. Берлін (Freie Universität Berlin) пропонує магістерський навчальний курс «Розвиток школи та забезпечення якості» („Schulentwicklung und Qualitätssicherung“), який призначений для вчителів, керівників шкіл, представників шкільних інспекцій, керівників семінарів та членів управлінських груп у школах. Навчальний курс розрахований на 60 кредитів (1800 годин), з них 15 кредитів (450 годин) передбачено на магістерську роботу, а 45 кредитів (1350 годин) на такі модулі: «Розвиток школи та персоналу» («Schulentwicklung und Personalentwicklung») (10 кредитів); «Експертиза та забезпечення якості» («Evaluation und Qualitätssicherung») (10 кредитів); «Розвиток освітнього процесу» («Unterrichtsentwicklung») (10 кредитів); «Проект експертизи» («Evaluationsprojekt») (8 кредитів) та «Проект менеджменту персоналу» («Personalmanagementprojekt») (7 кредитів) [2].

Модуль «Розвиток школи та персоналу» дає огляд основних теорій управління освітніми установами, а також розглядає основи розвитку персоналу та організації (наприклад, забезпечення якості, яке підтримує програму школи,

управління проектами, діагностування та розвиток колективу, управління компетенціями) [8, с. 882].

Модуль «Експертиза та забезпечення якості» присвячений аналізу концепцій експертного дослідження та забезпечення якості, виходячи з основ емпіричних соціальних досліджень (наприклад, дедуктивна та індуктивна статистики, інтерпретація результатів, концепція методів збору, підготовки даних) [8, с.883].

Модуль «Розвиток освітнього процесу» знайомить з основними концепціями та результатами дослідження заняття та вчителів (наприклад, парадигма досліджень та результатів актуальних досліджень заняття, когнітивні та мотиваційно-психологічні передумови шкільного життя, передумови управління процесами взаємодії та професійного навчання за допомогою класного менеджменту, дидактичні основи орієнтування, робота з гетерогенністю, підходи та актуальні результати професіоналізації вчителів та експертизи заняття). Під час вивчення модулю обговорюються та порівнюються моделі професійного розвитку та професійного навчання, аналізуються методи розвитку заняття (наприклад, індивідуальне та колегіальне консультування у певній ситуації, колегіальне відвідування заняття, аналіз відеоматеріалів, опитування учнів та вчителів), розробляються основні компетенції розвитку заняття (наприклад, зворотній зв'язок). Вищевказані основи переносяться на конкретний проект розвитку заняття (аналіз відеоматеріалів, опитування учнів та вчителів) [8, с. 884].

Під час засвоєння модулю «Проект експертизи» проходять всі етапи проекту експертизи згідно планування конкретного проекту експертизи школи. Проекти експертизи стосуються контексту шкільної практики та охоплюють з'ясування завдання, формулювання та уточнення індикаторів, планування проекту експертизи. На завершення аналізується проект експертизи [8, с. 885].

Модуль «Проект управління персоналом» присвячений концепції проекту в сфері управління персоналом в контексті школи та обговоренню цієї концепції з експертами в галузі економіки. Завдяки зв'язкам з практикою конкретизується запровадження методів або інструментів в сфері управління персоналом в

шкільній системі та критично обговорюється з експертом з підприємства або приватної установи [8, с. 886].

З метою вивчення досвіду підготовки експертів з освіти доцільно розглянути відповідну підготовку у Педагогічних вищих школах (Pädagogischen Hochschulen) м. Вайнгартен (Weingarten), Німеччина, Форарльберг (Vorarlberg), Австрія, Санкт-Галлен (St.Gallen), Швейцарія, м. Шаффгаузен (Schaffhausen), Швейцарія та м. Тургау (Thurgau), Швейцарія. У вищезазначених педагогічних вищих школах здійснюється спільна підготовка магістрів з навчального курсу «Розвиток школи» («Schulentwicklung»). Вивчення магістерського курсу розрахований на 90 кредитів (2700 годин), з яких 456 годин (16,8%) передбачено на аудиторні заняття та 2244 години (83,2%) на самостійну роботу. Варто зауважити, що підготовка експертів з освіти в педагогічних вищих школах м. Вейнгартен (Weingarten), Німеччина, м. Форарльберг (Vorarlberg), Австрія та м. Санкт-Галлен (St.Gallen), Шаффгаузен (Schaffhausen), Тургау (Thurgau) Швейцарія є міжнародним спільним проектом, тобто на курсі викладають доценти з Німеччини, Австрії та Швейцарії і документація є спільною [3-7].

Розглянемо зміст магістерського курсу «Розвиток школи», який спільно пропонують педагогічні вищі школи м. Вейнгартен (Weingarten), Німеччина, Форарльберг (Vorarlberg), Австрія та м. Санкт-Галлен (St.Gallen), Шаффгаузен (Schaffhausen), Тургау (Thurgau) Швейцарія.

Модуль «Розвиток школи» розглядає такі аспекти: основні поняття розвитку школи та їхній взаємозв'язок; особистий досвід та ролі у процесі розвитку школи; основні поняття теорії школи (включаючи історичний вимір); вибіркові моделі та теорії розвитку школи; важливі поняття розвитку школи в сфері конфліктів від локального до міжнародної орієнтації; процеси, можливості та проблеми розвитку школи на вибіркових прикладах; управління школою за допомогою освітньої політики та моніторингу; модель та програма школи; моделі забезпечення та розвитку якості; методи аналізу конфліктів; методи управління конфліктами; приклади конкретних ситуацій та проекти розвитку школи.

Модуль «Освітній менеджмент» присвячений таким питанням: структура й управління освітніми системами в міжнародній порівняльній перспективі; моделі організації; освітні організації з організаційно-педагогічної перспективи; основи розвитку організації; основні положення, форми та концепції керування в освітніх інституціях; методи керування; основні принципи та методи управління проектами; цілі та шляхи публічної роботи та публічних відносин; поняття розвитку персоналу; концепції підвищення кваліфікації та кваліфікації персоналу в освітніх інституціях, зокрема вчителів; методи управління персоналом [1, с. 11].

Під час вивчення модулю «Емпіричні методи» розглядаються ефективний пошук даних; коректне опрацювання даних; концепція наукової роботи; кількісні методи оцінювання: шкалювання, критерії оцінки, дескриптивна статистика, дисперсія, розподіл, індуктивна статистика, похибки математичної статистики, довірчий інтервал тощо; якісні методи оцінювання: метод підготовки даних; аналіз якості змісту, індуктивне та дедуктивне утворення категорій, кодування, представлення результатів, інтерпретація, критерії якісного дослідження.

Зміст модулю «Експертиза» охоплює такий матеріал: види експертизи, її шанси та ризики; функції експертизи; критерії та стандарти експертизи; розробка проекту експертизи; планування експертизи; методи вимірювання успішності; анкети; якісні методи: інтерв'ю та спостереження за заняттям; консультування організацій щодо само експертизи та внутрішньої експертизи; консультування організацій щодо планування заходів на основі експертизи та забезпечення якості [1, с. 14].

Модуль «Розвиток освітнього процесу» присвячений таким аспектам: ключові моменти в «новій» культурі організації та навчання; маркери якості в «професійному навчальному товаристві»; модель «якісної школи та заняття»; теорія навчання та нейропсихологія; дискусія з прикладами ситуацій на основі набутих знань з питань розвитку освітнього процесу;

Модуль «Консультування» розглядає основи консультування; сфери та завдання консультування та індивідуального консультування; моделі ведення бесіди, наприклад соціо-конструктивістська модель ведення бесіди В. Н. Ісаака

(1999); ознаки ефективних засідань (рамкові умови, функціональні аспекти, керівництво, забезпечення результату), методи ведення засідань, робота з цифровою запису вальною технікою; моделі колегіального консультування та контролю; функції та підходи консультування організації; можливості посередництва; методи та інструменти підтримки навчального процесу [1, с. 13].

Модуль «Практика/Проект». Під час практики передбачені відвідування занять та спільна робота над проектом за власним вибором під керівництвом керівника практики. Практика закінчується складанням портфоліо обсягом 10 сторінок. Портфоліо служить документуванням та рефлексією діяльності та досвіду; проект може відбуватися також в рамках вже діючого проекту, тобто бути його елементом.

Модуль «Тези магістерської роботи» містить інформацію щодо використання наукових методів, а також планування, проведення, оцінювання та інтерпретацію емпіричних досліджень [1, с. 15-17].

Висновки. Отже, зміст магістерських курсів підготовки експертів з освіти в німецькомовних країнах Європейського Союзу (Німеччині, Австрії та Швейцарії) охоплює такі аспекти: основні концепції, принципи, форми та методи управління освітніми установами; основи розвитку освітньої установи та персоналу (модель та програма школи, моделі забезпечення та розвитку якості, поняття розвитку персоналу, концепції підвищення кваліфікації вчителів); основи педагогічної експертизи (види, функції, критерії та стандарти, шанси та ризики, а також планування експертизи); основи консультування.

Література

1. Master Schulentwicklung; Studieninformation für den 5. Kurs (2014-2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.master-schulentwicklung.com>
2. Офіційний сайт Вільного університету м. Берлін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fu-berlin.de>
3. Офіційний сайт Педагогічної вищої школи м. Вейнгартен [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ph-weingarten.de>

4. Офіційний сайт Педагогічної вищої школи м. Санкт-Галлен [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.phsg.ch>
5. Офіційний сайт Педагогічної вищої школи м. Тургау [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.phtg.ch>
6. Офіційний сайт Педагогічної вищої школи м. Шаффгаузен [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.phsh.ch>
7. Офіційний сайт Педагогічної вищої школи м. Форарльберг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ph-vorarlberg.de>
8. Studienordnung für den weiterbildenden Masterstudiengang Schulentwicklung und Qualitätssicherung des Fachbereichs Erziehungswissenschaft und Psychologie der Freien Universität Berlin. – Amtsblatt der Freien Universität Berlin. – № 40. – 2013. – S. 878-894.

References

1. Master Schulentwicklung; Studieninformation für den 5. Kurs (2014-2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.master-schulentwicklung.com>
2. Ofitsiyni sait Vilnoho universytetu m. Berlin [Website of the Free University of Berlin] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.fu-berlin.de>
3. Ofitsiyni sait Pedahohichnoi vyshchoi shkoly m. Veinharten [Website of Pedagogical higher schools of Weingarten][Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ph-weingarten.de>
4. Ofitsiyni sait Pedahohichnoi vyshchoi shkoly m. Sankt-Hallen [Website of Pedagogical higher schools of Sankt-Gallen] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.phsg.ch>
5. Ofitsiyni sait Pedahohichnoi vyshchoi shkoly m. Turhau [Website of Pedagogical higher schools of Thurgau] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.phtg.ch>
6. Ofitsiyni sait Pedahohichnoi vyshchoi shkoly m. Shaffhauzen [Website of Pedagogical higher schools of Schaffhausen] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.phsh.ch>

7. Ofitsiynyi sait Pedahohichnoi vyshchoi shkoly m. Forarlberh [Website of Pedagogical higher schools of Vorarlberg] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ph-vorarlberg.de>

8. Studienordnung für den weiterbildenden Masterstudiengang Schulentwicklung und Qualitätssicherung des Fachbereichs Erziehungswissenschaft und Psychologie der Freien Universität Berlin. – Amtsblatt der Freien Universität Berlin. – № 40. – 2013. – S. 878-894.

Матеріал надійшов до редакції 16.09.2015

Пономаренко Н. Г. Содержание подготовки экспертов по вопросам образования в немецкоязычных странах Европейского Союза

В статье рассматривается содержание магистерских курсов «Развитие школы и обеспечение качества» (Свободный университет г. Берлин), и «Развитие школы» (Педагогические высшие школы г. Вейнгартен, Форарльберг, Санкт-Галлен, Шаффхаузен, Тургау). Выяснено, что содержание вышеуказанных курсов охватывает такие аспекты: основные концепции, принципы, формы и методы управления образовательными организациями; основы развития образовательного учреждения и персонала; основы педагогической экспертизы (стандарты, шансы и риски, а также планирование экспертизы); основы консультирования.

Ключевые слова: консультирование; магистерский курс; магистерская работа; образовательный менеджмент; проект; развитие образовательного процесса; развитие школы; эксперт по вопросам образования; экспертиза; эмпирические методы.

Natalia Ponomarenko. The experts training course content on education in German speaking countries of the European Union

The article covers the experts training course content on education in German speaking countries of the European Union (Germany, Austria and Switzerland). It also analyses

the Master's courses such as "Developing School and Ensuring Quality" (The Free University of Berlin) and "School Development" (Pedagogical higher schools of Weingarten, Vorarlberg, Sankt-Gallen, Schaffhausen, Thurgau). It has been found that the Master's degree course of "Developing School and Ensuring Quality" at the Free University of Berlin covers 60 credits (1800 hours) and includes the following modules: "School and personnel development", "Expert assessment and quality control", "Educational process development", "Expert assessment project" and "Personnel management project".

The Master's degree course of "School Development" at Pedagogical higher schools of Weingarten, Vorarlberg, Sankt-Gallen, Schaffhausen, Thurgau covers 90 credits (2700 hours) and includes the following modules: "School development", "Educational management", "Empirical methods", "Expert assessment", "Educational process development", "Consulting", "Project". At the end of the course, students write their Master's research paper. Therefore, the content of the courses listed above covers such aspects as: the key concepts, principles, forms and methods of managing educational institutions; the basis of educational institution development and its personnel (the model of school and its programme, the model of quality control and improvement, the notion of personnel development, the concept of teachers' professional development); the basis of pedagogical expert assessment (its types, functions, criteria and standards, as well as risks, opportunities and planning); the basis of consulting.

Key words: *consulting; Master's degree course; Master's research paper; educational management; project; educational process development; school development; educational expert; expert assessment; empirical methods.*

Довідка про автора:

Пономаренко Наталя Григорівна
Миколаївський національний аграрний університет
старший викладач
вул. Китобоїв, 14 «а», кв.53
54056 м. Миколаїв
ponomarenkon@mail.ru
(093) 7569329